

Referat

Dato	Ref
18. februar 2022	19/00710
Fra	Møteleder
Samarbeidsforum for EMF og helse	Tone-Mette Sjømoen
Til stede	Referent
FHI: Dag Markus Eide	Lars Klæboe
Nkom: Helene Unander	
Helse Sør-Øst RHF, OUS/Ullevål sykehus: Britt Grethe Randem	
Helse Nord RFH, UNN Tromsø: Jan Vilis Haanes	
RAAO Helse Vest: Torgeir Storaas	
Norsk forening for allmenntilleggsmedisin: Christina Stangeland Fredheim	
DSA: Tone-Mette Sjømoen og Lars Klæboe	

Referat fra møte i samarbeidsforum mellom offentlige etater om elektromagnetiske felt (EMF) og helse – 2. februar 2022

Møtet ble avholdt som videomøte. Formålet med møtet var å gi informasjon til alle representantene om arbeidet som ble gjort i samarbeidsforumet i løpet av 2021 og si litt om hva som skal skje i 2022.

Saksliste

1. Informasjonsutveksling og status for EMF-arbeidet i de ulike etatene/institusjonene
2. Helsetjenestetilbudet for EMF-pasienter
3. Ny nasjonal kunnskapsoppdatering
4. Møter i 2022
5. Eventuelt

1. Informasjonsutveksling og status for EMF-arbeidet i de ulike etatene/institusjonene

- Nkom:
 - o Få henvendelser den siste tiden
 - o Jobbet med å få ny informasjon ut på sine [nettsider](#). Målerapporter fra målinger på gateplan legges nå ut på nettsidene – målingene inkluderer alle mobilteknologier.
 - o Har satt i gang et måleprosjekt for å teste måleinstrumenter som brukes av allmenheten. Testene gjøres av eksternt målelaboratorium.
 - o Har fått testet flere forskjellige 5G-telefoner. Alle de testede telefonene er innenfor kravene. Resultatene ligger på hjemmesidene.
 - o Er i ferd med å montere målestasjon for døgkontinuerlig målinger på Jernbanetorget i Oslo
 - o Deltok på en undersøkelse som International Telecommunication Union (ITU) gjennomførte i 2021. Målet med undersøkelsen var å få en oversikt over utfordringene de forskjellige myndighetene/etatene/institusjonene opplever mht. EMF, og identifisere forskjellene. Rapporten ligger [her](#), med oppsummering og fem anbefalinger.
 - o Har utført EMF-målinger på noen skoler og i boligsameier der de har vurdert at det er hensiktsmessig
 - o Har droner tilgjengelig for EMF-målinger
- Helse Sør-Øst RHF, OUS/Ullevål sykehus:
 - o Har ikke hatt henvisninger siden sist
- RAAO Helse Vest:
 - o Ingen nye henvisninger
 - o Har startet et arbeid i samarbeid med arbeidsmedisinsk poliklinikk for å undersøke om det kan gis tilbud til EMF-pasienter, tilsvarende det tilbudet de har for pasienter med luktoverfølsomhet
- Helse Nord RFH, UNN Tromsø:
 - o Lite henvisninger, noen henvendelser på e-post
 - o Luftet tanker om vi kan vise interesserte til fritt tilgjengelig infoskriv på Norsk Elektronisk Legehåndbok om symptomer assosiert med miljøfaktorer:
<https://arbeidsmedisin.legehandboka.no/handboken/kliniske->

[kapitler/arbeidsrelaterte-sykdommer/sykdommer-og-plager/symptomer-assosiert-med-miljofaktorer-informasjonskriv/](#). Infoskrivet angir en mulig medisinskfaglig måte forstå dette på.

- Norsk forening for allmennmedisin:
 - o Ingen henvendelser i forhold til EMF siden sist
- FHI:
 - o Noen få henvendelser pr. tlf. og e-post siden sist
- DSA:
 - o Moderat antall henvendelser for tiden

2. Helsetjenestetilbudet for EMF-pasienter

- DSA informerte om arbeidet med helsetjenestetilbudet for EMF-pasienter i 2021.
- Det ble avholdt tre møter om dette temaet – der to av møtene kun var for representantene fra de tre faste etatene i samarbeidsforumet, som er Helsedirektoratet, FHI og DSA. På det tredje møtet deltok også representantene fra helse.
- Innspill fra FELO ble også diskutert på ett av møtene.
- Konklusjonene fra diskusjonen i samarbeidsforumet er at det offentlige helsetjenestetilbudet for denne gruppen anses som bra, men det kan være rom for forbedringer. Systemene finnes, men det er noen regionale forskjeller.
- Pasientgruppen skal primært ha et tilbud i primærhelsetjenesten. Det er usikkert om fastlegene kjenner til hvilke muligheter det er for å henvise denne pasientgruppen videre til spesialhelsetjenesten. Mulig det må informeres bedre om dette.
- Det må være tydelig for fastlegene/primærhelsetjenesten hvor de kan søke informasjon og hvem de eventuelt kan kontakte ved behov for å konferere. Det bør lages en oversikt over hvilke kompetansemiljøer som er tilgjengelige for å gi informasjon til fastlegene om dette.
- Helsedirektoratet skal utarbeide utkast til tekst som beskriver dagens helsetjenestetilbud i Norge og skissere forslag til hvordan helsetjenestetilbudet til EMF-pasienter kan styrkes. Dette implementeres i et notat som sendes videre til HOD. Helsedirektoratet bruker fortsatt mye ressurser på covid-håndtering og rapporteringen til HOD vil derfor skje på et senere tidspunkt.

3. Ny nasjonal kunnskapsoppdatering

- FHI informerte om arbeidet med ny nasjonal kunnskapsoppdatering.
- Det er ønske om å ha informasjon tilgjengelig på norsk på dette fagfeltet, derfor blir rapporten på norsk.
- Vil omfatte litteraturgjennomgang med fokus på nyere forskning. Gjennomgangen er en oppfølging av 2012-rapporten.
- Perspektivet er at dette skal gjennomføres i løpet av ett år. Arbeidet ledes av FHI, men finansieres i fellesskap av Helsedirektoratet, DSA og FHI. Stilling er lyst ut, og innstilling er sendt ansettelsesrådet ved FHI.
- Henter kompetanse der det trengs. Inkluderer medlemmene i samarbeidsforumet ved behov.
- FHI vil arrangeres et åpent fagseminar i forbindelse med utredningen.
- På møtet kom det innspill om at det i kunnskapsoppsummeringen kan være nyttig å skille på a) mulige helseeffekter av selve EMF-eksponeringen, b) bekymring for negative helseeffekter og c) el-overfølsomhet (symptomer assosiert med EMF).

4. Møter i 2022

- Ny kunnskapsoppdatering vil være hovedfokus for samarbeidsforumet i 2022, Det settes ikke opp en fast møteplan i år, men FHI kan kalle inn til møter ved behov.
- DSA vil trolig kalle inn til et informasjonsmøte mot slutten av året. Oppfordrer alle etatene/institusjonene til å si fra hvis de ser behov for møter/informasjonsutveksling utover dette.

5. Eventuelt

- Ingen saker til eventuelt